

دانشکده آموزش های الکترونیکی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع:

پرونده شخصیت در نظام کیفری ایران

استاد راهنما:

آقای دکتر ابوالفتح خالقی

استاد مشاور:

آقای دکتر عادل ساریخانی

نگارنده:

سعید گوهری

تابستان ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به:

پدر بزرگوارم

که فروغ نگاهش و دستان خسته و با صلابتش جاودانه ترین سرمایه های زندگییم هستند همو
که تلاشش برای آسایش خانواده پایانی ندارد و صداقت هدیه گرانبهائی است که به فرزندانش
عطا نموده است.

مادر مهربانم و فداکارم

به الهه صبر و شکیبایی، به مادری که لحظه لحظه حیاتم مدیون فداکاریهای اوست. اما افسوس
که زبانم قاصر از بیان این وجود مقدس است عزیزی که عمر گرانبمایه خود را وقف اعتلاء
فرزندانش نمود.

همسر عزیزم

به عزیزترین گوهر زندگییم، به چشمان همیشه نگران و منتظرش، بال محبتش سپر ناملایمات
زندگییم بوده و نسیم محبتش همواره نوازشگر وجودم بوده است. باشد که این تلاش اندک
قطره ای از زحمات بی دریغشان را جبران نماید.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس بیکران خداوندی را که توفیق داد، نگارش این پایان نامه را به اتمام برسانم.

«از دست و زبان که بر آید   کز عهده ی شکرش بدر آید»

و از باب «**من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق**» بر خود فرض و واجب می دانم که از

اساتید معظم و ارجمند، جناب آقای «دکتر ابوالفتح خالقی» و جناب آقای «دکتر عادل ساریخانی»

که راهنمایی و مشاوره ی این پایان نامه را پذیرفتند کمال سپاس و امتنان داشته باشم.

چکیده:

در گذشته مجازات بیشتر جنبه سزادهنده داشته مانند تنبیهات بدنی، طرد از قبیله، بی حیثیت کردن و حتی حبس کردن و ... بوده و محکوم به عنوان یک موجود انسانی در فرایند دادرسی، مورد ملاحظه و توجه قرار نمی گرفته است به مرور زمان و با تحولات صورت گرفته در حقوق جزا دامنه توجه به شخصیت بزهکار به لحاظ شخصیت وی در تعیین واکنش اجتماعی موثر در راستا اصلاح و درمان گسترش یافت. در نظام کیفری ایران علی رغم اینکه، قانونگذار در موارد مختلف بررسی و تحقیق پیرامون ابعاد شخصیت متهم یا محکوم علیه توسط مقامات قضایی اعم از دادسرا یا دادگاه را در مقررات خصوصا جهت استفاده از نهادهای تخفیف، تشدید، تعلیق مجازات، آزادی مشروط، عفو و همچنین صدور قرارهای تأمین کیفری پیش بینی کرده است. لیکن در مراحل مختلف دادرسی کیفری اعم از مرحله کشف، تعقیب جرم، تحقیقات مقدماتی، دادرسی و مرحله اجرای مجازات به استثناء مجازات زندان، پرونده شخصیت در کنار پرونده کیفری تشکیل نمی گردد. این پایان نامه ضمن تبیین اهمیت لزوم تشکیل پرونده شخصیت سعی دارد، با استفاده از روش تحلیلی با مراجعه به کتب، منابع، مقالات، به بررسی جایگاه پرونده شخصیت در فرایند جزایی ماهوی و شکلی نظام کیفری ایران به منظور اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و جلوگیری از تسری رفتار مجرمین به سایر اقشار جامعه و تحقق عدالت کیفری از اصلاح مجرمین در اعمال مجازات ها در قالب انجام آزمایش های علمی مانند پزشکی، روانشناسی، روانشناختی، جامعه شناسی و ... بپردازد.

کلید واژه ها: پرونده، شخصیت، نظام کیفری، حالت خطرناک، شخص.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....
۱	۱- تعریف و تبیین مسئله.....
۲	۲- سؤال های اصلی تحقیق.....
۳	۳- فرضیات تحقیق.....
۳	۴- روش تحقیق.....
۳	۵- ضرورت انجام تحقیق.....
۳	۶- سابقه و پیشینه تحقیق.....
۴	۷- مشکلات تحقیق.....
۴	۸- سامانه تحقیق.....

فصل اول : کلیات (تعاریف و مفاهیم، مبانی و پیشینه)

۶	مبحث اول: مفاهیم.....
۶	گفتار اول- تعاریف لغوی.....
۶	۱- تعریف لغوی واژه شخصیت.....
۷	۲- تعریف لغوی واژه شخص.....
۷	۳- تعریف لغوی واژه حالت، خطرناک.....
۸	۴- تعریف لغوی واژه نظام کیفری.....
۸	۵- تعریف لغوی واژه پرونده.....
۹	گفتار دوم: تعاریف اصطلاحی.....
۹	۱- تعریف اصطلاحی شخصیت.....
۱۲	۲- تعریف اصطلاحی شخص.....
۱۳	۳- تعریف اصطلاحی حالت خطرناک.....
۱۴	۴- تعریف اصطلاحی نظام کیفری.....
۱۴	۵- تعریف اصطلاحی پرونده.....
۱۵	مبحث دوم: پیشینه.....
۱۶	گفتار اول: پرونده شخصیت در حقوق موضوعه ایران قبل از انقلاب.....
۲۰	گفتار دوم- پرونده شخصیت در حقوق موضوعه بعد از انقلاب.....
۲۴	مبحث سوم: مبانی ضرورت تشکیل پرونده شخصیت.....

گفتار اول: اصل فردی کردن ۲۴

گفتار دوم: اصل براءت ۲۸

فصل دوم : ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در فرایند کیفری

مبحث اول: مفاهیم ۶

مبحث اول: ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در مرحله دادسرا ۳۲

گفتار اول: تحقیقات از متهم ۳۴

گفتار دوم: دسترسی به متهم و حضور به موقع وی (تأمین کیفری) ۳۹

گفتار سوم: نقش پرونده شخصیت در مرحله تعقیب ۴۲

۱. سودمند بودن تعقیب ۴۲

۲. تعلیق تعقیب ۴۳

مبحث دوم: ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در مرحله تعیین واکنش کیفری ۴۶

گفتار اول: مجازات ها ۴۶

۱- نهاد تعلیق اجرای مجازات ها ۴۹

۲- تخفیف کیفر ۵۳

۳- تشدید مجازات ۵۶

گفتار دوم: اقدامات تأمینی و تربیتی ۵۹

۱- اقدامات تأمینی با خصوصیت برتر باز پروری ۶۲

- اقدامات تربیتی ۶۲

- اقدامات درمانی ۶۳

۲- اقدامات مراقبتی - نظارتی ۶۳

۳- اقدامات تأمینی و تربیتی با خصوصیت طرد کنندگی و خنثی سازی ۶۴

مبحث سوم: ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در مرحله اجرای حکم ۶۴

گفتار اول: مجازات ها ۶۵

۱- اجرای کیفر زندان ۶۵

۲- نهاد آزادی مشروط ۶۸

۳- نهاد عفو ۷۲

گفتار دوم: اقدامات تأمینی و تربیتی ۷۹

- نظارت بر مجرمان سابقه دار ۷۹

فصل سوم : چگونگی دستیابی به پرونده شخصیت و موانع و مشکلات تشکیل آن

گفتار اول: تحقیق و پژوهش اجتماعی ۸۴

گفتار دوم: تحقیق و پژوهش فردی ۸۷

۱- سوابق شخصی	۸۹
۲- تأثیر جنس در بزهکاری	۹۰
۳- سن بزهکار	۹۱
۴- آزمایش پزشکی	۹۱
۵- آزمایش روانشناسی	۹۱
گفتار سوم: موانع و مشکلات تشکیل پرونده شخصیت	۹۲
۱- موانع قانونی	۹۲
۲- موانع اجرایی	۹۲
نتیجه گیری و پیشنهادات	۹۳
منابع و مأخذ	۹۶
منابع فارسی	۹۶
الف: کتاب ها	۹۶
ب: مقاله ها	۱۰۲
ج: پایان نامه ها	۱۰۳
د: نشریات	۱۰۴
هـ: وب سایت ها	۱۰۴
Abstract	۱۰۵

مقدمه

۱- تعریف و تبیین مسئله

جرم محصول شرایط زیستی، روانی و اجتماعی است؛ لذا بایستی با لحاظ این شرایط واکنش مناسب با مرتکب جرم داشته باشیم. تشکیل پرونده شخصیت در کنار پرونده کیفری از ضروریات دادرسی عادلانه است و این مهم با گردآوری اطلاعاتی از گذشته و شرایط وی (بزهکار) در زمان ارتکاب بزه محقق می شود.

با بررسی مجموعه علل و عواملی که در شکل گیری بزه در بزهکار نقش داشته است، فضای ارتکاب جرم را باید بررسی کرد و بدین ترتیب با توجه به شرایط، وضعیت و فاکتورهای مؤثر در بروز ارتکاب جرم از منظر شخصیت مجرم، اقدامات قضایی صورت گیرد.

شناخت صحیح از ویژگیهای بزهکار، در اتخاذ تصمیم مناسب در روند تعقیب دادرسی و اجرای حکم، به اجرای عدالت کیفری و روند مطلوب پیشگیری از بزهکاری کمک مؤثر خواهد داشت. امروزه واکنش کیفری در قالب ارعاب و سزادهی محض در تنظیم سیاست کیفری مطلوبیت ندارد. بلکه مجازاتی مؤثر است که موجب ترمیم شخصیت فرد بزهکار شده و وجهه پیشگیرانه داشته باشد.

تشکیل پرونده شخصیت در راستای امعان نظر به اصل فردی کردن مجازات‌ها ضرورت دارد؛ تهیه پرونده شخصیت است که با ملاحظه آن بتوان کیفری متناسب با شخصیت مرتکب اعمال کرد.

در حال حاضر نظام قضایی کشور ما رویکردی مناسب به پرونده شخصیت ندارد، اصولاً پرونده شخصیت مستقل از پرونده کیفری وجود ندارد و فقط در زمان اجرای مجازات حبس به منظور طبقه‌بندی زندانیان سازمان زندانها مبادرت به تشکیل پرونده شخصیت می‌نماید؛ رویه موجود نیز فقط در جرایم اطفال، آن هم به حکم ماده ۲۲۲ قانون آئین دادرسی کیفری به صورت محدود شکل گرفته است.

شایسته بود، قانونگذار تشکیل پرونده شخصیت را مخصوصاً برای کودکان نوجوانان و بویژه قشر آسیب پذیر جامعه یعنی زنان اجباری اعلام می‌کرد.

تشکیل پرونده شخصیت خصوصاً برای بزهکاران خطرناک و تکرار کنندگان جرم بسیار ضروری است و لازم است تا واکنش کیفری مناسب، با روحيات و ویژگیهای شخصیتی این دسته از مجرمین در نظر گرفته شود.

لذا در انجام این پژوهش، به دنبال این موضوع مهم هستیم که، اولاً در پرونده شخصیت چه مولفه‌هایی باید لحاظ گردد و از سوی دیگر تشکیل پرونده، شخصیت باید در کدام مرحله از مراحل دادرسی و مرحله اجرای حکم باید تشکیل گردد.

۲- سؤال‌های اصلی تحقیق:

۱- تشکیل پرونده شخصیت در نظام قضایی چه ضرورتی دارد؟

۲- به چه مولفه‌هایی در تنظیم پرونده شخصیت باید توجه شود؟

۳- فرضیات تحقیق:

فرضیه های این تحقیق به شرح ذیل می باشد:

۱- به نظر می رسد به منظور تحقق دادرسی عادلانه تشکیل پرونده شخصیت ضرورت داشته باشد.

۲- پرونده شخصیت باید حاوی اطلاعاتی باشد که مبین وضعیت روحی، روانی، خانوادگی، تحصیلی، محیطی، جسمانی و سایر ویژگی های شخصیتی بزهکار باشد به نحوی که دادرس با مطالعه آن بتواند تصویر جامعی از خصوصیات شخصیتی بزهکار داشته باشد.

۴- روش تحقیق:

روش تحقیق در این پژوهش تحلیلی است. و سعی بر آن است که با ایجاد ارتباط بین مفاهیم مختلف تحقیق و مقایسه آن ها با یکدیگر به استدلال نیز پرداخته شود. شایان ذکر است که روش جمع آوری اطلاعات نیز از منابع موجود در کتابخانه است.

۵- ضرورت انجام تحقیق:

لازمه دادرسی عادلانه تشکیل پرونده شخصیت است؛ بدلیل اینکه زمانی بین مجازات و شخص بزهکار تناسب ایجاد می شود که شخصیت فرد بزهکار و انگیزه وی از زوایای مختلف علوم روانشناسی، تربیتی، جامعه شناسی و ... مورد کنکاش و بررسی قرار گیرد.

۶- سابقه و پیشینه تحقیق:

گرچه تحقیقات مختلف و محدودی در زمینه پرونده شخصیت تألیف شده است؛ که از آن جمله می توان به پرونده شخصیت در فرآیند کیفری ایران تألیف آقای ابراهیم ابراهیمی و پرونده شخصیت تألیف آقای ایرج سلیمانی اشاره کرد، مع الوصف جدید بودن موضوع این تحقیق از این

امر ناشی می شود که به بررسی تشکیل پرونده شخصیت با توجه به لایحه جدید قانون مجازات اسلامی و لایحه جدید قانون آیین دادرسی کیفری در نظام قضایی (دادسرا و محاکمه کیفری) می پردازد.

۷- مشکلات تحقیق:

مسئله در هر تحقیق، بخصوص در حوزه علوم انسانی بعثت پیچیدگی های موجود در آن تحقیق امری است بس دشوار و حتی در برخی موارد غیر ممکن.

لیکن مشکلات فرا روی این تحقیق عبارتند:

۱- جدید بودن موضوع تحقیق است، که این امر بالطبع باعث کمبود منابع قابل استناد

می گردد.

۲- کمبود منابع کتابخانه ای و عدم همکاری دانشگاه علوم رضوی در استفاده از مقالات و

منابع کتابخانه.

۸- سامانه تحقیق

تحقیق حاضر از یک مقدمه، ۳ فصل، نتیجه گیری، پیشنهادات، فهرست منابع، ماخذ و

چکیده تشکیل شده است. در مقدمه مسایلی از قبیل تعریف مسئله و بیان سؤال های اصلی تحقیق،

سابقه تحقیق، فرضیات و روش تحقیق اشاره شده است.

فصل اول تحت عنوان کلیات شامل سه مبحث، به مفاهیم، پیشینه تاریخی و مبانی ضرورت

تشکیل پرونده شخصیت اختصاص یافته است.

فصل دوم، نیز با عنوان ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در فرآیند کیفری در سه مبحث به

ضرورت تشکیل پرونده شخصیت در مرحله مقدماتی، تعیین مجازات و مرحله اجرای حکم

اختصاص یافته است.

فصل سوم؛ تحت عنوان ساختار تشکیل پرونده شخصیت مرکب از سه مبحث به تحقیق و

پژوهش فردی، تحقیق و پژوهش اجتماعی موانع تشکیل پرونده شخصیت اختصاص یافته است.

فصل اول : کلیات

(تعاریف و مفاهیم، مبانی و پیشینه)

مبحث اول: مفاهیم

این مبحث، از دو گفتار تشکیل شده است: در گفتار اول معانی لغوی کلمات کلیدی را با تمسک به فرهنگ لغت مورد بررسی قرار می‌دهیم و در گفتار دوم، معانی اصطلاحی آن کلمات مورد کنکاش و بررسی قرار می‌گیرد.

گفتار اول – تعاریف لغوی

۱- تعریف لغوی واژه شخصیت:

در لغت نامه دهخدا، این گونه توضیح داده شده است: که این کلمه به معنای شرافت رفعت، بزرگواری، مرتبه و درجه است؛ و همچنین در معنای صاحب وجودی وجود، دارا بودن موجودیت حقوقی نیز معنا گردیده است.^۱

و در فرهنگ لغت معین نیز شخصیت به معنای:

سجیه مختص هر شخص؛

خاصه هر فرد؛

---

^۱. علی اکبر، دهخدا، فرهنگ لغت متوسط، چاپ اول، (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۵)، ص ۱۷۸۷.

ریشه اصلی شخصیت، از اصل واژه لاتین (persona) به معنی ماسک یا نقاب گرفته شده

است.^۱

۲- تعریف لغوی واژه شخص

در لغت نامه دهخدا، معنای لغوی شخص این گونه توضیح داده شده است:

کالبد مردم و جز آن و تن او؛

جسم؛ هیكل؛ اندام های آدمی بتمامه؛ بدن.^۲

و نیز این واژه یعنی واژه شخص در فرهنگ لغت معین به معانی ذیل توضیح داده شده

است:

۱- سیاهی از دور (کم) ؛ ۲- کالبد مردم؛ تن ؛ بدن ؛ ۳- آدمی، انسان. ۴- جسد، لاشه

۵- ذات^۳

۳- تعریف لغوی واژه حالت، خطرناک

حالت در معنای لغوی، به معنای: کیفیت، چگونگی، وضع، حال. خوشی، مستی. کیفیت

نواختن قطعات موسیقی به شرط حفظ اصل آن. مرگ، فوت. تجسم افکار و احساسات به وسیله

حرکات متناسب بهره و بدن. ج. حالات.^۴

در معنای لغوی خطرناک نیز چنین آورده شده است:

---

۱. محمد، معین، فرهنگ معین، چاپ اول، (تهران: انتشارات زرین، ۱۳۸۲)، ص ۱۶۶۷

۲. علی اکبر، دهخدا، فرهنگ لغت متوسط، چاپ اول، (تهران: انتشارات دانشگاه تهران)، ص ۱۷۸۷.

۳. محمد، معین، فرهنگ لغت، چاپ اول، (تهران: انتشارات زرین، [بی تا])، جلد سوم، ص ۱۶۶۶.

۴. محمد معین، فرهنگ معین، ۱۳۸۲، ص ۳۷۵.

نزدیکی به هلاکت، نزدیکی بدانچه تلف شدن کسی یا چیزی باشد، ؟ تلف شدن دشواری.

کار بزرگ. بزرگی، بلندی قدر، ج. اخطار، خطرات.^۱

۴- تعریف لغوی واژه نظام کیفری :

در خصوص معنای لغوی واژه نظام در فرهنگ معین چنین آمده است:

۱- آراستن، نظم دادن، مرتب کردن. ۲- به رشته کشیدن گورها. ۳- نظم، ترتیب،

آراستگی. ۴- رشته مروارید ۵- عادت، روش ۶- ترتیب به تنظیم بر اصل منطقی و طبیعی.^۲

کیفر نیز در لغت بمعنی عقوبت و مجازات است که به کسیکه خلاف قانون یا اخلاق یا

عرف و عادت رفتار کرده و مرتکب عمل بد شده باشد داده می شود.^۳

۵- تعریف لغوی واژه پرونده

پرونده در لغت به معنای:

بسته، جامه، رزمه، بسته قماش و اسباب است.^۴

و نیز، معنای لغوی پرونده در فرهنگ لغت دکتر معین بدین شرح است:

[پرونده = بلونده] بسته قماش و اسباب، بسته جامه، پشواره جامه، رزمه؛ پارچه ای که قماش

را بدان بپیچند، شله قماش، پرونده:

جوال ماندی که دهن آن از پهلوی آن باشد و استادان بزاز اسباب دکان خود در آن نهند و

با ریسمان ها ببندند، بلونده.^۵

۱. همان، ص ۴۰۷

۲. محمد، معین، فرهنگ معین، جلد چهارم، ۱۳۸۲، ص ۳۳۷۱

۳. محمد جعفر، جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، چاپ سیزدهم، (تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۲) ۵۷۹

۴. محمد، معین، فرهنگ معین، جلد چهارم، ص ۳۰۱۶

۵. محمد، معین، فرهنگ فارسی، جلد اول، ص ۲۲۳

گفتار دوم: تعاریف اصطلاحی

۱- تعریف اصطلاحی شخصیت:

در حال حاضر تعریف واحدی از شخصیت که مورد توافق همگان باشد وجود ندارد، بعضی از روانشناسان شخصیت را این گونه تعریف کرده اند:

«شخصیت هر فرد همان الگویی کلی یا همسازی ساختمان بدنی، رفتار، علایق، استعدادها، تواناییها، گرایش ها و خصوصیات دیگر اوست. بدین ترتیب، می توان گفت منظور از شخصیت مجموعه یا کل خصوصیات و صفات افراد است». (ساعتچی، ۱۳۵۶).

همچنین در تعریف شخصیت آورده شده است:

«شخصیت عبارت است از الگوهای رفتار و شیوه های تفکر که سازگاری فرد با محیط را تعیین می کنند». (اتکینسون، وهیلگارد، ۱۹۹۳).

شخصیت را بدین گونه نیز تعریف کرده اند: شخصیت عبارت است از مجموعه ویژگی های جسمی، روانی و رفتاری که در فرد وجود دارد که او را از دیگران متمایز می کند.^۱

استاد شهید مطهری در تعریف شخصیت آورده اند که:

که منظور از شخصیت، هویت فردی است، یعنی یک شخص که الآن وجود دارد، یک من الآن وجود دارد، یک واقعیت الآن وجود دارد که این خودش یک فرد بالخصوص است، یک فرد است که اگر ما فرد دیگری را ولو صد در صد مشابه این فرض کنیم که تمام خصوصیات جسمی و روحی او صد در صد مشابه این باشد و اگر میلیاردها خصوصیت در این هست شبیه آن هم در او باشد، آنوقت می توانیم بگوییم که این دو از نظر شخصیت یکی هستند؛ یعنی از نظر ظاهر جسم

^۱. پری ناز، نبی سی، روانشناسی عمومی، چاپ اول، (تهران، انتشارات شهرآب، ۱۳۸۵). ص ۳۳

هر چه که این دارد آن دارد و هر چه که آن دارد این دارد ایندو از نظر شخصیت [ظاهر فیزیکی] یکی هستند ولی در عین حال دو هویت هستند.^۱

لذا از دیدگاه شهید مطهری شخصیت مجموعه ای از خصوصیات جسمی و روحی است که باعث تمایز افراد از یکدیگر می شود.

ویلیام شلدون، روانشناس آمریکایی شخصیت را چنین تعریف کرده است: شخصیت سازمان پویای جنبه های شناختی، انفعالی (عاطفی و تاثیرپذیری، ارادی، فیزیولوژیک و سیماشناختی فرد است).^۲

فرانکو برونو درباره شخصیت گفته است: «شخصیت مفهومی کلی است که معانی مختلفی دارد: اول اینکه به منش شخصیتی اطلاق می شود یعنی مجموعه ای از ویژگی ها یا صفات رفتاری خاص.

دوم اینکه ممکن است آن را خود هوشیار یا خود بدانیم. سوم اینکه نقاب اجتماعی فرد است. چهارم اینکه کل تاثیری است که فرد در دیگران می گذارد.»^۳

در تعریف دیگر آمده است: «مجموعه و ترکیب خاص و غیرقابل تفکیک کلیه خصوصیات جسمانی کرداری، تمایلات هوشی، عاطفی و روانی هر فرد که او را به صورت یک واحد در جامعه مشخص می نماید، شخصیت اوست»^۴

دکتر کی نیا در یک تعریف نسبتاً جامع شخصیت را اینگونه تعریف کرده اند:

---

^۱ - مرتضی، مطهری، مجموعه آثار (بخش اصول عقاید)، چاپ دوم، (تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۷۴) جلد چهارم، ص ۸۲۱
^۲ - مهدی، کی نیا، روانشناسی جنایی، چاپ اول - (تهران: انتشارات رشد، ۱۳۷۴) جلد دوم، ص ۱۵۱.
^۳ - برونو، فرانکو، فرهنگ توصیفی اصطلاحات روانشناسی - ترجمه مهشید پاشایی و فرزاد طاهری، چاپ پنجم، (تهران: انتشارات طرح نو، ۱۳۷۰)، ص ۱۴۹
^۴ - شکرآ...، طریقتی، مقدمه ای بر روانشناسی و روانپزشکی، چاپ دوم، (تهران: انتشارات، دانشگاه تهران، یک جلدی، ۱۳۵۹)، ص ۴۰

«شخصیت عبارت است از سازمان تکاملی که از خصائص بدنی و روانی آدمی اعم از ذاتی و اکتسابی که جمعاً معرف هویت فرد آدمی است و او را از سایر افراد جامعه به طور روشن متمایز می سازد. شخصیت حقیقتی است واحد و غیرقابل تقسیم که چگونگی سازگاری اختصاص فرد آدمی را با محیط و اجتماع تعیین می کند.»

ایشان در ادامه اشعار می دارد «شخصیت هرکس از دو جنبه جسم و جان یا از دو تفکر زیستی و روانی قابل توصیف است:

الف) از نظر زیستی که ظاهر انسانی را توصیف می کنند و به شرح وظایف اعضای بدن او می پردازد. به جنس (مرد - زن)، سن (نوزاد - کودک - نوجوان - جوان - میانسال - پیر - کهنسال)، نژاد (سفیدپوست - رنگین پوست) و اندام (بلندبالا - متوسط القامه - کوتاه قد - چاق - میانه - لاغر)، چهره (زشت و زیبا - جذاب و کریه و ...)

این ویژگی های بدنی مواد خام شخصیت را تشکیل می دهند.

ب) از نظر روانی به قوای عاقله و عواطف و تمایلات و نیروی اراده و سلوک رفتار عنایت می شود.^۱

اما تعریف دیگری از شخصیت که می توان در این قسمت آورد، شخصیت جنایی است. پیناتل اعتقاد داشت بزهکار مکرر شخصیت اش از یک هسته اصلی تشکیل شده است که چهار مورد حول آن است که در صورت جمع، آن فرد مرتکب بزهکار مکرر می شود:

---

^۱ - مهدی، کی نیا، روانشناسی جنایی، چاپ اول، (تهران: انتشارات رشد، جلد اول، بهار، ۱۳۷۴)، ص ۱۵۱